

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m.

Skolhuset i Ö.Strö, som är byggt 1812 och påbyggt 1875, är ett av de äldsta i bruk varande folkskolehusen i Sverige. Om husets forna inredning och om skolgången på 1850-talet omtalar Jöns Andersson följande.

Skolan e böjd po attan hondra å tål. Då va där skola i Skolhus.
 fjärdedelen onjefär å lärare-romm i den ena fjärdedelen, å
 fattihus te Strö i en fjärdel å te Skarholt i en fjärdel.
 Läraren hade tvau romm, å smau va di. I fattihused där va sänga Fattighus
 ronten ämm ve alla väggana, å en iblann mitt i stuan. De va där i skolan.
 den fåsta tiden ja jick i skolan. Sin ble skolan ögt te. Sin
 ble där böjt fattihus ude imenn väjen te Ströna. Menn Skarholta-
 na hade sitt fattihus i skolan ännu te sjutti. (1870). Sjutti
 så böjde di Skarholta fattihus där ude po backen, å sin ble de
 tad i brug. Så fick läraren de rommed, såmm di hade hatt te
 fattihus.

Där va en stor sättón i skolan. Bänkana di va långa.

Sättón, sättugn, biläggargugn.

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Där sad sju po var bänk. (Nu e där ente mer än tvau å tvau Skolgång.
i var bänk). Å så va där bänka ronten ikring ve alla väggana.
Där sad alla di mingste. Alla glyttana va i en sal, bo smau å
stora. Vi skrev po griffel-tavla. (Såmmastäns hade di sann-
bänka, menn de hade ente vi). Sin fick vi pappor, när vi hade
övad väss å skriva litt. Vi läste Lutors katetjés; så läste
vi testamented tvau gånga po dan. Så hade vi bibelsk historja
å svensk historja å jografi. De va va bögor vi hade. Natúrlära
hade vi ente, udan vi launte nån å läste himma. Schártos kate-
tjes å Lutors katetjes å bibelsk historja de va de allor mesta.
Där va ente många såmm komm te å läsa i svensk historja å jo-
grafi. De va bara di såmm va mest framme å di ligaste å stárste.
Å då va de ente nåd tvångme skolegången, å fårällra såmm va
slappa, så komm di (näml. barnen) en å annen gång, å di skulka
meed.

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Denn tiden ja va i skolan, så va ja där varenda da, menn de Skolgång.
va meed lided ja jick i skolan. Ja börja när ja va femm aur, så
jick ja där te ja va åtta. Sin jick ja litt po vintrana.

Läraren ondorviste ente många, får då hade di tabellor. Så va
där en tös ella paug di kalla får montör. De byttes åmm tvau
gånga i vickan. Där va en di tre fäste dana å en di tre siste.
Så sto di å pega po tabellor, så sto di i en sirkel omkring. Di
fick hondan-icke seda. De vara i tvau timma. Så va där ente udan
montören såmm sad. Så hängde tabellen po en paule. Där va både
renläsning å stavning. Sin di hade lärt å läsa rektit, så fick di
läsa i testamented å fick sina läxor. De va ifrau kläckan åtta
åmm marenen å så te midda. Så hade vi en å en hal timme te midda.
Sin så vara de så länge di fick sitt. Vi sto i skolan länge sin
de va beg mårrt. Så di konne knappt hitta himm, di såmm hade långt
å gau.

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Di jore bön bo måren å midda å kväll,ingan di skolle gau. Skolgång.

Då skolle di va var po sina plassor,så sto skolläraren po
katédoren å läste itt vars ella tvau. Sin skolle di gau i ra
au bänkana. Di fick ente löv å håppa bardús au bänkana; di
skolle fårfölja bänkana. Så bocka di se å sa gonatt. Tösorna
di fick får de mesta gau i en ra.

Skåne

Ö. Häs. Jön. Andersson. 1. 1848.

1848 J. Andersson

Frakta till

Jön. Andersson

Ö. Häs. Jön. Andersson 1848

Staffansritt.

Staffansritt.

De ha di ässe jort, men de mings ente ja. De mings ja ente, när de skolle va di re Staffen. De har ente vad po di siste auren.

De va drängana. Drängen hade låv å ta vicken häst hann ville hos husbónnen, när hann skolle ud å ria. Då hade di allmänt många hästa po vart himmane. Men sin hade di kalas ette. De ved ja ente häddent de va me ded.

P. 2285:6

6

"Julaspöge" m.m.

Menn att di sprant me julaspöge, de har ja sitt när vi Julaspöke.
bodde här nöre i byen. Ja mings ja ble rädd, när di komm leane
me bocken. De va en dräng ella paug naturlitvis, sämm di hade
bonged en stage po röggen å en kvast i gampen. Så ledde di -en
i itt reb. Så skolle bocken ässe ha brännevin. De ha ja då
sitt. Menn ja kommor ihu här rädd ja ble. Så hade hann en kar,
sämm jick å ledde se å komm ing å prata å donas. Di va allmänt
glaa ve den därnade drycken då. De va sådarna i kvälla, både
hyttiskvälla å söndeskvälla i jul.

De kommor ja ihu, när ja va meed liden, Så di däre nabbona Julalekar.
di samlas po et ställe var kväll å legte julalega.

Fastlagsgille.

De har ja hört pratad meed ämm, menn ja har ente vad mä på -ed. Fast-
Di hade väl samma sedor här i denne byen såmm andra-stans. De va lagsgille.
visst ve fastelännstid. Ja ved di tøjde ihob ägg, såmm di skolle
jöra jille får.

De va trolit ad di hade en katt. Så skolle di slau tönnan itu.
De ved ja ente hodden de jick te, får de har ja allri sett.

Tøjde, tiggde.

8
 * Midsommar.

I min ongdomm så va där alltid nånstans i byen såmm vi Midsommar.
 klädde majstång. å dansa. Denn natten skolle di ente söva; di
 ble bårte te de va just, då jick di himm å la se. Menn de jick
 tyst å longt te väja, där va inga slagsmaul.

De har ja vad mä åmm å dansad ve majstången å hållt ud Majstång.
 hela natten. Menn de va ingan ja ble jift, å nu har ja vad jift
 i femtitre aur.

Så många såmm ville fick komma. De va väll inga ongdomma,
 såmm lau denn natten. Så sannt såmm de va skickelit vär. Di
 ble kring majstången hela natten, åmm de va vackort vär. Menn va
 de ente de, så dansa di po en lo å hade majstången udan åmm. De
 va bara en höj stage, å så en krans åppe i, å så itt kårs å så
 kläsel me blommor å grönt, så meed di konne komma åmm. Där va
 vissa såmm jalp te å klä; di jalp te litta te mans. Där va spel. Musik.
 Hade di ente nåd aned, så fick de gau ann me dråspel. Ella så
 hade di klanétor å mest fiol. Å i brist po annen mosik, så va de

Midsommar. (forts.)

itt draspel. Di legte ringdånsa; å så va de ju pålka å masyrka Danser.
å vals å kadrill, de va de vanliaste. Här va en dans, såmm hade
vad fårud ijenn, menn denn konne ente vi, menn de va gamla gobba,
såmm va sexti aur å där övor, såmm komm ing i dansesalana. Menn
ja kommor ente ihu va denn kallas.

Kärleks-
örter.

De mings ja ässe, ad di brugte å pläcka tjärleks-urtor å
satte ing onge låfted. Sånna vöjsor här vilt, menn ente alla
stäns. Ja ved ente ämm ja har sitt ed, sin ja va trettan aur
ella fjortan. Då sau ja ed mångastäns, menn allri sin. De va
bara bjilka å brädor, så stck di dåmm ing mellom brädan å bjil-
ken. Så vöjste di långt ud.

Kärleksörter: stjälkar av Sedum. En av orsakerna att man
upphörde sticka in kärleksörter mellan bjälken och loftet var
den, att man på 1870-talet begynte förse loftet med ett underslag
av papp, som övertäckte springorna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När Strö lydde under Skarhult.

Di visste knappt når kläckan va åtta åmm kvällana, åmm di Hoveriet. skolle va po hogåuren dan ette. Di skolle komma ette bådning. Så skicka di en åstá me årdor ifrau Skarholt, å de skolle gau frau den ene å te den andre. Di skolle tjöra å sau å hösta, å pauga å tösor skolle did å jöra röjtedasvarke å passa kreg å jössla. Å di såmm va änna åppe ifrau Bo, di lau där åmm natten. Så hade di mad mä se.

Menn sin, når baronen komm, så fick di visst va di skolle jöra. Hann komm här po fårtifira. Sin ble Strö sålt femtiitt. Strö säljes ifrån Skarhult Så hade di kontrakt po nåd aur längor, menn så hade di de sista aured fritt får allt arbéte. Så länge de va kångsgaur, ingan de ble sålt, så hörde dä te änna åpp te Ringsjö å änna nör te Hällemby å Rosle. Menn de ble visst sålt för än Strö ble sålt.

Greve Rävinklo å baronen di tjöppte gossed ihob. Sin delte di -ed å satte skäl.

"Baronen", näml. baron v. Schwerin; greve Rävinklo : Rewentlow.

//

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Byalaget i Ö. Strö.

Strö de hörde te Skarholt änna te femtiitt (1851), å femti-
tvau då tå var imod sitt. Nån aur fårud va gaurana udflyttada.
Alla di, såmm lau här i klunga, de ble flyttad ud i västor å nån
po andra håll.

Di har hatt ållormann, menn de ble slut när Strö såldes. Då
va här fårud en di kalla vångajymmare, å hann skolle se ette så
ente kreaturen komm ing i säägrana å aud andras sä.

Så snart såmm där va nånting mankéra, så skolle ållormannen
tuda i horned. Så skolle di samlas åppe ve skolan ve di häre
stenana. Där ligger tre stora stena. Ja ved ad di samla' s där.
De va mest åmm såmmaren å framtida å hösta där va sånna samlingor.
Å när där va illsvauda, så skolle där tudas i horned.

Di hade en lauda åsse. Ja har bara hört pratas åmm na. Åmm ja
har sitt na, så har ja vad så liden, så ja hade ente begrebed va de
va.

Byalaget
i Ö.Strö,Ålderman.Vånga-
gömmare.Byahorn.Samlingsplats.Bylåda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Loft, väggar och golv.

De va ente många stäns di hade klätt låfted me papp, när ja va ve tjuge aurs allor. - I början po åttitaled, så va de ente många stäns en sau låften, udan di va klädda å vittada. Fårud så hade di brädorna bara. Ja ha sitt nånstäns, ad di strög dämm övor me kala-blo. De ble blankt så de rektit glis- te, precis liasåmm nu när di e maulada. Di hade en lase di döppa i kalablo, så stråg di po låfted liasåmm di maula.

Loft.

De va ve denn tiden onjefär, po sjuttitaled å åtti, di be- jynnte me tapétor, menn de va ente mannggrant. Menn tapetor har di hatt i all min tid, menn de va ente udan i prästahus å di, såmm ville räknas såmm bättor än bönnor.

Väggar.

Di kalka väggana. Di hade en bäste å en spann kalk, så hörde di dämm övor. Sämna blanna litt blått ellor gult iblann.

Bruket att bestryka loftet med kalvblod har också före- kommit i Ö.Sallerups socken i Frosta hd.

13.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Loft, väggar och golv. (forts.)

Å så lergål. Varenda måren fäjdes di. Å så strödde di sånn Golv
å ene po varenda sönda. Så skolle ened rebas å hackas fint. och dess
behandling.

De fäjdes ud åmm månda-mårnen, de fick ente ligga längor än
åmm söndan. Menn att där skolle fäjas å jöras rent var måren.

Ja har allri gått po anned än brädegål sin ja va fira aur,
menn de va ente allmänt. Får va där många, såmm hade knudeda
lergål, å de har vad meed senare. Nu po di siste tretti auren.
Fårud så va de dia många lergål såmm brädegål.

Här lau itt hus här åppe - de va po nittan ad denn gobben
hann dö - där va itt håled å knuded lergål. Menn de va ente
udan fåtålit.

2285

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14.14

Jöns Andersson,

Östra Strö.

I ett hus mitt i Östra Strö by bor f.d. lantbrukaren Jöns Andersson. Han är född 1848 å Ö.Strö n:r 9 och brukade fädernegården från 1873 till 1924, alltså i över 50 år. Ehuru Jöns Andersson för några år sedan drabbades av slaganfall, har han ett ganska gott minne för vad han upplevat. I denna by hade dock redan i mitten av 1800-talet flera gamla bruk blivit bortlagda. Således kan J.A. icke erinra sig någon majsjungning, och om andra sedvänjor hade han endast sparsamma underrättelser. "Di hade väl samma sedor här i denne byen såmm andra-stans."

Register.

1. D. Skolhuset i Östra Strö.
2. Skolgång och undervisning.
5. N. Jul: Staffansritt.
"Julaspöge" m.m.
6. Fastlagsgille.
8. Midsommar.
10. R. Ur byns historia. Hoveriet.
11. S. Byalaget.
12. T. Boningslängornas inredning:
12. Loft, väggar och golv.